

İNTERNET GAZETECİLİĞİNDE ORTAYA ÇIKAN İHLÂLLERİN ÖNLENMESİ İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE İNTERNET GAZETECİLERİNİN HAKLARI*

Döndü Özlem DOLGUNYÜREK *

Öz:

İnternet gazeteciliği ile birlikte ortaya çıkan haber siteleri, haberlerin topluma daha hızlı ve kolay bir şekilde ulaştırılmasını sağlamaktadır. Ancak haber sitelerinin haber sunumuna yeni bir boyut kazandırması, zamanla bu ortam üzerinden yürütülen gazetecilik uygulamasında etik ilke ve standartlar ile hukuk kurallarına aykırı haberler yapılmasına neden olmuştur. Bu çalışmanın konusu, internet gazeteleri ile ortaya çıkan ihlaller karşısında gerek etik açıdan gerekse hukukî açıdan ne gibi düzenlemeler yapıldığını araştırmak, etik ve hukukî dayanakları tespit ettikten sonra bu düzenlemelerin internet gazeteciliği için yeterli olup olmadığını ortaya koymak ve yeterli değilse boşluğun giderilmesi için çözüm yolları sunmaktır. Çalışmanın konusunu oluşturan bir diğer mesele, internet gazetecilerinin haklarının yasal olarak korunup korunmadığıdır. Bu doğrultuda internet yayınlarını düzenleyen 5651 sayılı Kanun ve gazetecilerin haklarını düzenleyen 5953 sayılı Basın-İş Kanunu ve ilgili mevzuat incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, internet gazeteciliği, internet gazetecileri, 5953 sayılı Basın-İş Kanunu, 5651 sayılı Kanun.

Solution Suggestions to Prevent Violations Emerged with the Internet Journalism and the Rights of the Internet Journalists

* Bu makale, “Gazeteciliğin Yeni Bir Boyutu: İnternet Gazeteciliği” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasından üretilmiştir.

* Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Yüksek Lisans Prog., ozlemdolgunyurek@gmail.com

Abstract:

News sites that have appeared with internet journalism enable the news spread to the public more quickly and easily. However, news sites bring a new dimension to news reporting has caused in time making news that are against ethical principles, standards and law rules in journalism which is carried out on this platform. The topic of this study is to research what kind of regulations, in terms of both ethical and judicial, have been done about infringements that have occurred with internet newspapers; to put forward if these regulations are efficient for internet journalism after identifying ethical and judicial grounds and if not to offer solutions in order to gap the bridge. Another issue that forms the topic of the study is whether the rights of internet journalists are protected legally or not. In accordance with this, the Law no. 5651, which regulates internet publications and the Journalism and Professional Law no. 5953, which regulates the rights of journalists and the related statute law have been analyzed.

Keywords: İnternet, internet journalism, internet journalists, Journalism and Professional Law no. 5953, Law no. 5651.

Giriş

Kişinin en önemli hak ve hürriyetleri arasında, başta uluslararası belgelerde (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi- (BM İHEB) m. 19, Avrupa Konseyi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi- (AİHS) m. 10, Avrupa Konseyi Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi- (ASTS) m. 4, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme- (ÇHDS) m. 17) olmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982 Anayasası m. 26/2) ve ulusal mevzuatta da detaylı olarak düzenlenen ifade hürriyeti, diğer bir deyişle düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti yer almaktadır. Kişinin ifade hürriyeti ile bağlantılı olan bir başka hürriyeti ise kitle iletişim hürriyetidir ve bu hürriyetin kullanılabilmesi yegâne ortam basın-yayındır. Dünyada ve Türkiye'de kitle iletişim teknolojisinin gelişmesi sonucu ve ifade hürriyetinin bir gereği olarak 21. yüzyıl (yy) başlarında, yazılı basın yanında internet ile birlikte bu ortamda sanal hizmet veren haber portalları ve internet gazeteleri ortaya çıkmıştır. Bu tarz habercilik, haberlere daha kolay ve hızlı bir şekilde ulaşmayı sağladığı gibi,

gün boyu meydana gelen ve kamu yararı ve/veya kamu ilgisi bulunan olayları okuyucuya daha hızlı bir şekilde ulaştırmayı mümkün kılmıştır.

Kitle iletişim araçları özellikle de internet ile birlikte, haberlerin topluma ulaştırılması aşamasında ise gün geçtikçe artan ve kişilerin bu araçlara olan güvenini sarsacak nitelikte, etik ilke ve standartlar ile hukuk kurallarına aykırı haberler sunulmaya başlamış ve bu durum birtakım önlemlerin alınmasını gerekli kılmıştır. İnternete özgü ilk düzenleme, 2007 yılında kabul edilen 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun olmuştur. Ancak bu Kanunda, yazılı basına yönelik olarak özel bir kanun olan, 5187 sayılı Basın Kanunu ve radyo ve televizyon yayınlarına yönelik olarak düzenlenen, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunda olduğu gibi internet basınına dair düzenlemelere yer verilmemiş ve bu boşluktan dolayı internet gazetelerinde hukuk ilkelerinin ihlâli artarak devam etmiştir.

İnternet gazetelerine yönelik olarak bugüne kadar ayrı ve özel etik ilke ve standartların belirlenmemesi ise, bu alanda yine büyük bir boşluğun olduğuna delâlettir. Bu konuda Türkiye Bilişim Vakfı'nın, Bilişim Mesleği Ahlâk İlkeleri Belgesi adı altında yayınladığı etik ilkeler mevcuttur. Ancak bu ilke ve kurallar, internetin tümünü ve bilişim mesleğini icra eden kişileri kapsamakta olup, devletin düzenlediği bir belge değildir. Tekrar belirtmek gerekirse, internet gazeteciliğine özgü etik ilke ve standartlar konusunda boşluk söz konusudur. Her ne kadar Doğan Holding Yayın İlkeleri kapsamında Yazılı Basın Yayın İlkeleri altında dijital platforma yönelik kurallar belirlenmiş olsa da, bu kurallar internet gazeteleri düşünüldüğünde yalnızca Doğan Yayın Gurubu altında yer alan ve geleneksel nüshası da bulunan gazeteleri kapsamaktadır. Bu kuralların yazılı basın altında düzenlenmesi ise sakıncalıdır. Ayrıca Basın Meslek İlkeleri ve Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesi kapsamına internet gazeteleri dâhil edilse de buradaki standartlar internet gazeteleri için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle gerek geleneksel gazetelerin dijital nüshaları gerekse bunların dışındaki tüm internet gazeteleri için, ayrı ve detaylı bir

şekilde, internet ile birlikte haber sunumuna eklenen yeni özellikler göz önünde bulundurularak özdenetim mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir.

İnternet gazeteleri açısından bir başka sorun, bu gazete kuruluşlarında çalışan gazetecilerin, 5953 sayılı Basın-İş Kanunu'nda yer alan gazeteci tanımına dâhil edilmedikleri için, bu Kanunda gazetecilere tanınan haklardan yararlanamamaları ve Basın Kartı Yönetmeliği'nde sarı basın kartı alabilmek için, 5953 sayılı Basın-İş Kanunu'nda yer alan hükümlere göre işveren ile gazeteci arasında sözleşme yapma gerekliliği getirilmiş olduğu için de sarı basın kartı alamamalarıdır. Bu çalışmada, internet gazeteciliği alanıyla ilgili denetim mekanizmasının yetersiz olduğu ileri sürülmüş ve internet gazeteleri ve gazetecileri açısından ilgili mevzuattaki düzenlemeler ele alınıp tartışılmıştır.

Çalışmada asıl amaç, internet gazetelerinde işlenen etik ihlalleri ortaya koyarak, bu ihlallerle mücadelede gerekli olan düzenlemelerin getirilip getirilmediğini ve internet gazetecilerinin, gazeteci olarak sahip oldukları ya da olamadıkları yasal hakları tespit etmektir. Bu amaçla internet gazeteleri ve gazetecileri için yapılan ya da yapılmaya çalışılan düzenlemeler ele alınmıştır. Böylece yanlış uygulamalar ve eksikliklerin giderilmesi ve daha verimli çözüm yolları için önerilerde bulunulmuştur.

Bu makale, internet gazeteciliği ile ilgili yapılan çalışmalardan farklı olarak, internet gazetelerinin neden olduğu tehditler karşısında, mevcut olduğu düşünülen yasal boşluğun doldurulması için yasal düzenleme önerilerinde bulunmaktadır. Ayrıca internet gazetecilerinin yasal haklarına kavuşturulması için, 5953 sayılı Kanunda düzenleme yapılması gerektiğini ileri sürmektedir. Etik açıdan ise, toplumsal sorumluluk kuramı ve medya yetkinliği kuramı temelinde, internet gazeteciliği alanında yapılması gerekenleri ortaya koymaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, tanımlayıcı/betimleyici araştırma yöntemi kullanılmıştır. İnternet gazetelerinde yaşanan ihlallerin önlenmesi için geliştirilmiş bir denetim

mekanizmasının olup olmadığı ve bu alana yönelik olarak ne gibi çalışmaların yapıldığı üzerinde çıkarımda bulunabilmek için başta 5651 sayılı Kanun olmak üzere, internet gazeteleri ile herhangi bir bağı kurulmaya çalışılan Türk mevzuatı kapsamında yürürlükteki ve mülga kanunlar, Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı, meslek ilkeleri ve ilgili yönetmeliklere başvurulmuştur. Ayrıca çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmış ve konuyla ilgili her türlü kitap, dergi, makale, tez ve internet haber sitesi incelenmiştir. 5651 sayılı Kanunda internet gazetelerine ilişkin düzenleme yapılması için sunulan önerilerde, gerekli görülen noktalarda karşılaştırmalı analiz yöntemine başvurulmuştur.

1. İnternet ve İnternet Gazeteciliği

Küreselleşme ile birlikte, birey ve bireyler tarafından üretilen mesajların (iletilerin), gönderici (verici), ve alıcı (hedef) arasındaki döngüsü devam etmiştir. Bu döngüde değişen tek şey, teknolojik gelişmeler sonucu ortaya çıkan ve üretilen mesajların iletilmesini sağlayan kanallar (araç) olmuştur. Üretilen her son teknolojik araç, iletişimin mekân (uzam) ve zaman kavramını biraz daha ortadan kaldırmış ve mesajların iletilmesine hız (sibernetik) kazandırmıştır. Böylece insanlar tarafından üretilen düşünce, bilgi ve duyguların, mesajların iletilmesine uygun bir şekilde üretilmiş araçlar sayesinde büyük kitlelere ulaşması sonucu kitle iletişimi ortaya çıkmıştır.

Dönmezer'e göre, "... haberleşmenin bazı tekniklerle, belirli bir teknoloji uygulanarak çoğaltılıp güçlendirilerek, çok sayıda kişiyi etkileyecek biçime getirilmesine kitle haberleşmesi, (Mass communication) adı verilir. Bu konuda kullanılan araçlara da 'kitle haberleşme araçları' (mass media) denilir" (Dönmezer, ve Bayraktar, 2013: 4).

Kitle haberleşme araçları ile enformasyon, duygu ve düşüncelerin, bir yerden başka bir yere saniyeler içerisinde iletilmesi mümkün hâle gelmiştir. İşte herkesin her türlü bilgiye, anında ulaşabildiği küresel dünyayı McLuhan "*küresel köy (global village)*" (McLuhan, Fiore, 2012) olarak tanımlamıştır. McLuhan'ın, dün-

yayı küresel köye indirgeyerek tanımlamasını sağlayan kitle haberleşme araçları, ilk olarak yazılı basın ile (gazete, dergi, kitap) var olurken, iletişim ve kitle iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucu ses bantları, plaklar, sinema filmleri, radyo, televizyon, video ve internet... olmak üzere zamanla çeşitli türleri de ortaya çıkmıştır. Çalışmanın konusu olan internet gazeteciliğinin incelenebilmesi için, bu kitle iletişim araçlarından, internet üzerinde kısaca durmak gerekmektedir.

İnternet “...İki veya daha çok sayıda bilgisayarın birbirleriyle bağlantısı anlamına gelen bilgisayar ağları (network)'nın aralarında tekrar bağlantı kurmalarıyla oluşan ve bu şekilde gittikçe büyüyen, dünya çapında yaygın bilgisayar ağlarına dayalı bir iletişim sistemidir” (İçel, 2017: 483).

Günümüzde internet, sadece haber ve bilgi almak amacıyla değil, alış-veriş, ticaret, ödeme yapma, bankacılık, bilgi depolama, eğitim, mesajlaşma, reklâm vb. amaçlar için de kullanılmaktadır. İnternet ayrıca, ifade hürriyetinin kullanımına da imkân sağlamaktadır. Bu doğrultuda, çalışmanın konusu olan internet gazeteciliği amacıyla da kullanılmakta yani internet ortamında gazetecilik yapılmaktadır.

Gürcan'a göre internet gazeteciliği (çoklu ortam gazeteciliği), “*geleneksel gazetenin haber toplama ve yazılı içeriğini oluşturma sürecinden yararlanan; ancak basım işlemi yerine, oluşturulan yazılı içeriğin internet aracılığıyla yayımlanması sürecidir*” (Gürcan, 1999: 68).

Özetleyecek olursak internet gazeteciliği, fotoğraf, video, yazı, grafik, ses kayıtları... vb. farklı medya formatlarına yer veren ve bununla birlikte çeşitli bilgi kaynakları aracılığı ile kapsamlı ve detaylı bir bilgi olanağı sunan, haberlerin arşivlenmesine imkân tanıyan, enformasyonu bireysel-toplumsal kullanıma ve etkileşime açan en önemlisi de habere ulaşılmasında hız ve zaman kazandıran, internet üzerinden yapılan bir teknoloji gazeteciliğidir. İnternet gazeteciliğinin gün geçtikçe kurumsallaşan ve yapılması oldukça yaygınlaşan bir meslek türü olduğu, aynı şekilde internetin de sürekli kendini güncelleyen bir mecra olduğu düşünüldüğünde, internet gazeteciliğinin zaman içinde kendine özgü belli başlı özelliklerinin ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

İnternet gazeteciliği, habere ve bilgiye ulaşma noktasında beraberinde birçok imkân ve kolaylık [daha az mâliyet, 7/24 haber yayını, hızlılık ve anındalık, çoklu ortam (multimedya), etkileşimsellik (interaktivite/çift yönlülük), hipermetinsellik (ilgili sitelere bağlanabilirlik), arşivleme olanağı, eş zamanlı/eş zamansız iletişim, güncellik (aktüellik), kitlesizleştirme (bireysel haber sunumu), haberin dağıtım kolaylığı, haber kaynağının çeşitliliği ve enformasyon toplamada sunulan kolaylık, zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın internet gazetelerine her an ulaşılabilirlik, haberin düzeltilebilirliği, detaylı ve sınırsız haber içeriği, haber iletiminde kolaylık, kendi arşivini oluşturma imkânı, kolay sansür edilemez oluşu, toplumun sesini duyurması ve fırsat eşitliği sunması, ilgi gruplarının güçlenmesi ve daha geniş bir hedef kitleye hitap edebilme, kâğıt tasarrufu ve maddî avantaj, hızlı geri bildirim, daha az bütçe ve daha çok reklâm imkânı, gazeteciler arasındaki iletişimin kolaylaşması, reytinglerin ölçüm kolaylığı] getirmiştir.

Ancak zamanla internet gazeteciliğinin, insan hayatını kolaylaştıran ve insan hayatına hız ve zaman kazandıran avantajlarının yanı sıra, gazetecilik mesleğine getirmiş olduğu birtakım dezavantajlar da [görme bozukluklarına sebep olabilmesi, hız faktörü ile birlikte doğruluğundan şüphe edilen bilgilerin denetimden geçmeden dolaşıma sokulması (dezenformasyon tehlikesi), tek tip habercilik ve haberin bayağılaşması, amatör girişimcilerin haber üretimine olumsuz etkisi, kurumsal kimliklerinin tam anlamıyla oturmamış olması, link verme yolu ile haberdan kopma, siber saldırılara maruz kalma olasılığı] ortaya çıkmıştır.

2. İnternet Gazeteciliğinde Yaşanan Etik İhlâller

Etik ihlâllere sebep olan en önemli ortamlardan birisi internet ve dolayısıyla bu ortam üzerinden gazetecilik mesleğinin icra edildiği internet gazeteleridir. İnternetin hak ihlâllerini arttırmasındaki neden ise, insanların böylesine online ve sınırsız bir ortamda bir araya gelerek, gerçek dünyanın baskı ve sınırlılıklarından uzak, sanal ortamda kendilerini daha bağımsız ve özgür hissetmeleridir. Ayrıca internet ile birlikte gelen ve sadece internete özgü olan yeni özellikler de bu ihlâlle-

ri arttırmıştır. Bu nedenle internet gazeteleri kişilik haklarının ihlallerine ve etik ihlallere sebep olabilmektedir.

Kişilik hakkı, bir şahsın, kişi olma sıfatıyla sahip olduğu, kişiliğine bağlı ve doğuştan gelen, kişinin bütün kişilik değerlerini üçüncü kişilerin haksız saldırılarına karşı koruyan haktır. Kişilik kavramından kasıt ise, hem gerçek kişiler (insanlar) hem de tüzel kişiler (devlet, bakanlıklar, üniversite, belediye, köy, şirket, vakıf, dernek vb.) dir. Bu hak çeşitli kişilik değerlerini içerisinde barındıran bir bütündür ve bu değerleri hukukî korumanın konusuna göre üçe ayırmak mümkündür. Kişinin yaşama (hayat) hakkını, vücut bütünlüğü hakkını, sağlık hakkını, hareket hürriyetini ve cinsel hürriyetini kapsayan kişilik değerleri, fizikî (maddî) kişilik değerleridir. Fizikî kişilik değerlerine, kişinin öldükten sonra cesedi üzerindeki tasarruf hakkı da girmektedir. Kişinin evliliğinin sayılması ve ailesini sevmeye hakkı, toplum içerisinde kurduğu ilişkilere saygı duyulmasını isteme hakkı ise duygusal kişilik değerleridir. Son olarak sosyal kişilik değerleri, kişinin, şeref ve haysiyetine ve özel hayatına saygı duyulması hakkını, isim ve resim üzerindeki hakkını kapsamaktadır. Bu haklar arasında meslekî ve ekonomik (ticarî) hürriyet hakkını ve fikir ürünleri hakkını (telif hakları) da saymak mümkündür (Eren, 1986: 38-39).

Kişilik haklarına internet gazeteleri ile yapılan saldırılar durumunda, kişinin şartları mevcutsa (saldırıda hukuka aykırılık, kusurluluk, kişisel değerlerin zarara uğraması) hukuk davalarını açma [tespit davası (tecavüzün tespiti), saldırının (tecavüzün) önlenmesi davası ve saldırının durdurulması (tecavüze son verilmesi) davası, maddî ve manevî tazminat davası, vekâletsiz iş görme davası], ceza davası açma ve cevap ve düzeltme hakkını kullanma hakkı vardır.

Basın-yayın hürriyeti ile kişilik hakkı çatışma hâindedir. Bu nedenle de günümüzde haberler aracılığı ile gerek gazete ve dergiler gerekse radyo, televizyon ve internet üzerinden en çok kişinin şeref ve haysiyeti (Kişinin sosyal kişilik değerlerinden olan, resmi ve ismi¹ üzerinde sahip olduğu hakkını ve meslekî ve ekonomik (ticarî) hürriyet hakkını da şeref ve haysiyetine özgü hakları arasında değerlendirmek mümkündür), özel hayatının gizliliği ve fikrî hakları ihlâl edilmektedir.

Bu noktada kişilik hakkının sağlanması ile ifade hürriyeti ve basın-yayın hürriyetinin sağlanması arasında dengenin kurulması gerekmektedir. Asıl sorun ise, internet üzerinden yapılan etik ihlaller ve kişilik haklarının ihlalleri için 5651 sayılı Kanun'da yeterli bir düzenlemenin bulunmaması, dolayısıyla da bu dengenin sağlanamamasından açığa çıkmaktadır.

Kişilik haklarının ihlalinin dışında internet gazetelerinde yaşanan etik ihlalleri, gazeteci ile gazeteci olmayan arasındaki ayrımın ortadan kalkması, sosyal medyanın (platformun) amacı dışında kullanılması ve bunun internet gazeteciliğine etkisi, haber-yorum ayrımının ortadan kalkması, haber-reklam ayrımının ortadan kalkması, haberin gerçek ve güncel olmaması (ticarî kaygı sorunu, rekabet sorunu, hız, zaman baskısı ve editoryal kontrol sorunuⁱⁱ), haberde kamu yararının ve kamusal ilginin bulunmaması, haberde görüntüyle oynama, haberin genel ahlâka aykırı olması, haber sitelerinin güvenilirlik ilkelerini ihlâl etmesi (haber sitesinin künyesinin bulunmaması, imlâ ve yazım kurallarına uyulmaması, site yöneticilerinin eğitilmiş ve deneyimli olmaması), haber sitelerindeki hiper-bağların zararlı içeriklere yönlendirmesi, haberin devlet sırlarını ifşa etmesi, halkın ve devletin manevî değerlerine zarar vermesi, haberde nefret söyleminin, yalan, söylenti ve dedikodunun yaygınlaşması şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

3. İnternet Gazeteciliğinde Etik

Etik, "*insan davranışlarını ahlâkîlik kuralları içinde araştıran ahlâk bilimi anlamındadır*" (Uzun, 2007: 11). Başka bir anlatımla etik, insanın sahip olduğu hürriyetler çerçevesinde gerçekleştirdiği davranışlarının, doğru davranış ve yanlış davranış ayrımının yapılabilmesi için, ahlâk kuralları doğrultusunda incelenmesidir. Gazeteciliğin de etik ilke ve esasları vardır. Buna gazetecilik (basın) deontolojisi adı verilir. Gazetecilik etiği, bu mesleği icra eden kişilerin mesleğin devamlılığının ve profesyonelliğinin sürdürülebilmesi için uymaları gereken ilke ve kuralları ifade etmektedir.

Gazetecilik etiği, görece özgür olarak mesleklerini icra eden gazetecilerin, artan baskılar karşısında mesleklerini ve kendilerini korumak, aynı zamanda okurun güvenini kazanmak amacıyla uymaya söz verdikleri kurallar olarak ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2015: 97). Gazetecinin haberlerini hazırlarken kendi serbest tercihleriyle, bu etik ilkeler kapsamında karar verebilmesi gerekmektedir. Türkiye'de etik ilke ve kuralların başında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından hazırlanan Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesi ve Basın Konseyi tarafından hazırlanan Basın Meslek İlkeleri gelmektedir. Basın Meslek İlkeleri ve Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesi kapsamına internet gazeteleri dâhil edilse de buradaki standartlar internet gazeteleri için yetersiz kalmaktadır.

İnternet gazetelerinde, daha önceden bahsedilen etik ihlallerin önüne geçilebilmesi noktasında, özdenetim mekanizmasının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu özdenetim mekanizması, Türkiye'de iki kurum tarafından uygulanmaktadır. Bunlar Basın Konseyi ve ombudsmandır (okur temsilcisi). Ancak, bu iki kurumun, özellikle merkezi kontrolü ortadan kaldıran ve zaman ve sınır tanımayan internet için denetimi tam olarak sağlayıp sağlayamadıkları soru işaretidir. İnternet üzerinden etik ihlallerin gün geçtikte artması ise, bizi etik ilke ve kuralların bu ortamda daha çok işleyemediği kanısına götürmektedir.

İnternet etiği, internet üzerinden kabul edilebilir ya da kabul edilemez davranışları tanımlayan kuralları ifade etmektedir. Bu kurallar, internet kullanırken diğer kişilerin haklarına saygılı olma noktasında ne yapılıp ne yapılamayacağına ilişkindir. İnternetin sorunsuz olarak kullanılabilmesi için, etik kuralların bilinmesi ve uygulanması gerekmektedir (Erol, 2012: 272). Burada değinilmesi gereken en önemli nokta ise, internet üzerinden gazetecilik mesleğini icra eden medya çalışanlarının, hem gazetecilik etik kurallarına hem de internet etik kurallarına uyma zorunluluklarıdır. İnternet, diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak yeni ve daha önce görülmemiş özellikler getirmektedir. Bu özelliklerin yanlış kullanımında ortaya çıkabilecek etik ihlaller göz önüne alındığında, özellikle bir gazetecinin inter-

net etiğine hâkim olması gereklidir. Medya çalışanlarının etik ilke ve kurallar doğrultusunda hareket etmesi zorunludur.

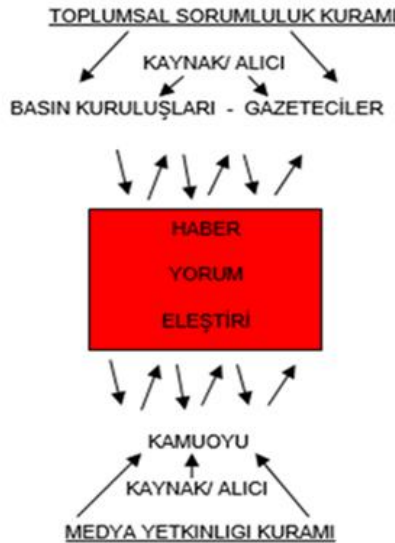
Türkiye'de İnternet etiği oluşturmaya yönelik girişimler yok denecek kadar azdır. İstisnai çalışma, Türkiye Bilişim Vakfı'nın, Bilişim Mesleği Ahlâk İlkeleri Belgesi adı altında yayınladığı çalışmadır. Burada internet etiğine ve bilişim sektöründe çalışanlara ilişkin davranış biçimleri belirlenmiştir. Ayrıca istisna bir başka çalışma ise, 2004 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2004/61 sayılı genelgeyle Tüm il ve ilçe Millî Eğitim Müdürlüklerine gönderdiği, İnternet Etiği başlıklı yazıdır (Erol, 2012: 281).

İnternet gazetelerinin güvenilirliklerinin ve kalitelerinin arttırılmasında, etik ilke ve kurallar büyük önem taşımaktadır. Bu noktada internetin uluslararası bir yapıya sahip olması ve bir içeriğin dünyanın her yerinden ulaşılabilir olması, kuralların belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Ancak toplumun doğru ve gerçek haberlerle bilgilendirilmesi için, kapsamlı etik ilkelerin belirlenmesi şarttır. Özdenetim kurumlarının, interneti özellikle de internet gazetelerini kapsayacak şekilde, yetki alanlarının genişletilmesi gerekmektedir. İnternet gazetelerine yapılan kullanıcı yorumları da yanlış ve saldırgan içerikte olabileceğinden ötürü, ayrı bir denetlemeye tâbî tutulmalıdır. Ayrıca, haber siteleri kendi sitelerinde yayın ilkelerine yer vererek, bu ilkeler hakkında kullanıcıyı bilgilendirmelidir.

Toplumsal sorumluluk kuramının kapsamını, interneti de içerisine alacak şekilde genişletmek mümkündür. Bu bağlamda, diğer kitle iletişim araçlarında olduğu gibi, internette de internet gazetelerinin ve bu alanda çalışan gazetecilerin toplumsal sorumluluk kuramına göre hareket etmeleri gerekmektedir. Bu amaçla, internet gazeteleri özdenetim mekanizmalarını devreye sokmalı ve yayın ahlâk ilke ve kurallarına uymalıdır. Geleneksel denetim mekanizmalarının internet ortamında işlememesi ya da eksik kalması hâlinde ise, mevcut sorunlara çözüm getirecek, yeni denetim mekanizmalarının düzenlenmesi şarttır ki; bunun gerekliliğini internet gazeteleri üzerinden işlenen ihlâller açıkça göstermektedir.

Toplumsal sorumluluk kuramı çerçevesinde, internet gazetelerinin ve gazetecilerinin kullanıcılara karşı sağlamış olduğu güven duygusu, medya yetkinliği kuramıyla, kullanıcıların da kazanmış oldukları eleştirel ve sorgulayıcı beceriler ile tamamlanacaktır. İnternet medyasına karşı sağlanan bu yaklaşım, beraberinde karşılıklı bir sorumluluk anlayışını getirecektir. İnternetin, kullanıcıları haber üretimine dâhil etmesi, onların birtakım sorumluluklar temelinde hareket etmesini gerekli kılmaktadır.

Medya yetkinliği (medya okur-yazarlığı), medya karşısında, kişilerin uygun davranışlarda bulunabilmesi için, gerekli becerilere sahip olmalarını ifade etmektedir. Medya Yetkinliği Kuramı, medya yetkinliği kavramından ortaya çıkan bir kuramdır. Alman medya pedagoğu Dieter Baacke, dört aşamadan oluşan bir medya yetkinliği kuramı ortaya koymuş ve yetkinlik kavramını medya ile ilişkilendirmiştir. Ona göre medya yetkinliği, eğitim ile değiştirilebilmektedir. İnsanların eleştirel düşünme ve argüman sunma becerilerini geliştirmeleri ve doğru yolu bulabilmeleri için, farklı becerileri öğrenmeleri gerekmektedir. Medya yetkinliği kuramı, tamamlanmışlığı ifade etmemektedir. Kişisel bakış açısına ve yönelimlere göre farklı tarzlarda düzenlenebilir ve genişletilebilir (Alver, 2006: 9-26).

Şekil 1: İnternet Gazeteciliğinde Sorumluluk

İnternet gazeteciliğinde, haber, eleştiri ve yorum üretiminde, sorumluluk anlayışı içerisinde hareket edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, yukarıda yer alan Şekil 1'de daha önce açıklanan kuramlar bağlamında, internet gazeteciliğinde sorumluluk ortaya konulmuştur. Burada, basın kuruluşları ve gazetecilerin, haber, yorum ve eleştirinin kamuoyuna sunulmasında ve kamuoyundan alınmasında, basının toplum karşısında sorumlu olduğunu vurgulayan Toplumsal Sorumluluk Kuramı kapsamında hareket etmeleri gerektiği belirtilmiştir. Kamuoyunun ise, internet gazeteciliği ile birlikte aktif konuma gelmesi sonucu, haber, yorum ve eleştirinin, basın kuruluşları ve gazetecilere sunulmasında ve haberin basından alınmasında, toplumun basın karşısında sorumlu olduğunu vurgulayan Medya Yetkinliği Kuramı kapsamında hareket etmeleri gerektiği ileri sürülmüştür.

Medya yetkinliği kuramı temelinde, internet kullanıcılarının internetin kötü etkilerinden korunmaları için, internet içeriklerine karşı eleştirel ve sorgulayıcı yaklaşımları amacıyla bilinçlendirilmeleri ve bu kapsamda kullanıcılara gerekli yetilerin kazandırılması gerekmektedir. Kullanıcılar, internet gazeteleri aracılığıyla sunulan haber içeriğinin, doğru ve güvenilir olup olmadığını anlamak için, bu gazetelerden nasıl yararlanacakları, haber sitesinin sunduğu yeni imkânların ne işe yaradığı, internet gazetesinin güvenilirlik ilkelerini ihlâl edip etmediği kanısına nereden varacakları, konularında eğitilmelidirler. Öncelikle, kişi internet kullanımına tam anlamıyla hâkim olmalıdır. İnternet üzerinden güvenilir bilgi edinmek için, haber sitelerinin karşılaştırılması ve bilginin birden fazla kaynaktan araştırılması önemlidir. İnternet gazetelerine kullanıcıların da yorum ve eleştirilerle yaptığı katkı düşünüldüğünde, kullanıcılar sunulan haberin şekillendirilmesinde, ne gibi katkıları olabileceği ve hangi sınırlar çerçevesi içerisinde kalmaları gerektiği konusunda bilinçlendirilmelidirler. Burada en önemli noktalardan biri, toplumun, haber sitelerinin hangi yayın ilkelerine göre hareket ettiklerinden haberdar olmasıdır.

4. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Çerçevesinde İnternet Gazeteciliği Alanında Yaşanan Yasal Boşluklar

İnternet ortamındaki yayınlardan doğabilecek yasal sorunlara yönelik olarak yapılan ilk düzenleme, yazılı basını düzenleyen eski 5680 sayılı Basın Kanunu'na, ek madde 9 ile 2002 yılında eklenen hüküm olmuş ve internet, yazılı basına ilişkin düzenlemeleri içeren Kanuna tâbî tutulmuştur. 5680 sayılı Basın Kanununa eklenen madde ile istenilen sonuca ulaşılamayınca, yine hatadan pay çıkarılmayarak benzer bir düzenlemeye gidilmiştir. İkinci düzenleme, internet yayınlarının kontrol altına alınması amacıyla, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanununun 31. maddesinde yapılan değişiklik olmuştur.

İnternet yayınlarına ilişkin sorunların çözülmesinde, RTÜK'ün yetkili kılınması amacıyla, 3984 sayılı Kanununun 31. maddesi yeniden düzenlenmiştir. İnternette yapılacak yayın ve hizmetler, RTÜK'ün denetimine ve Haberleşme Yüksek Kurulu'nun görev alanına sokulmuştur (Günaydın, 2010: 100-101).

Önemli iki yasal düzenlemeden sonra, internet yayıncılığına özgü ayrı bir yasal düzenlemenin yapılması gerekliliği doğmuştur. Bu kapsamda internet yayınlarını düzenleyen, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, 4 Mayıs 2007 tarihinde kabul edilmiştir. Ancak, Kanunun maddeleri teker teker ele alındığında, internet gazeteciliğine ilişkin önemli yasal boşluklar ya da eksikliklerle karşılaşmak mümkündür. 5651 sayılı Kanunun internet gazeteciliği kapsamında ele alınması sonucu, Kanunda yer alan düzenlemelerdeki eksiklikler ve oluşan yasal boşluk için yapılması gerekenler şöyle sıralanabilir:

1) Öncelikle internet üzerinden yayıncılık yapan haber siteleri ile ilgili olarak, 5651 sayılı Kanunun ikinci maddesinde yer alan, *Tanımlar* başlığı altında haber sitelerinin, yani internet gazetelerinin tanımına yer verilmesi gerekmektedir. Ayrıca Kanunda internet haber sitelerinin de süreli yayınlar kapsamına girdiği be-

lirtilmeli ve bu süreli yayına ilişkin diğer maddeler (süreli yayın sahibi, beyanname verilmesi, beyannamenin incelenmesi, süreli yayın sahibinin hakkını kaybetmesi, teslim yükümlülüğü), 5187 sayılı Basın Kanununda olduğu gibi, internetin yapısına uygun şekilde düzenlemelidir. Kullanıcıların da içerik sağlayıcı olarak, haber sitelerine katılma yolları belirtilmelidir.

2) 5651 sayılı Kanunda internet gazetelerinin süreli yayın kapsamına alınması ile birlikte, 5187 sayılı Yeni Basın Kanununda yer alan, *kimliğin açıklanmaması* madde kenar başlığı ile düzenlenen 21. maddenin, *yeniden yayım* madde kenar başlığı ile düzenlenen 24. maddenin, *haber kaynağı* madde kenar başlığı ile düzenlenen 12. maddenin ve *cinsel saldırı, cinayet ve intihara özendirme* madde kenar başlığı ile düzenlenen 20. maddenin, internet gazetelerine uyarlanarak, bu Kanunda yer alması mümkündür. Yazılı basın için suç teşkil eden bu maddeler, internet gazeteleri için de suç teşkil etmektedir. Özellikle, yeniden yayım maddesinin internet gazetesine uyarlanması ile *Eren'in görüşlerinden hareketle 5651 sayılı Kanunun 9. maddesindeki kişilik haklarının ihlâline sokabileceğimiz, telif haklarının ihlâli suçu* (1986: 38-39), somut olarak Kanunda yer almış ve sınırları belirlenmiş olacaktır.

3) İnternet gazeteleri üzerinden gerçekleştirilen etik ihlâller göz önüne alındığında, 5651 sayılı Kanunun *erişimin engellenmesi kararı ve yerine getirilmesini* düzenleyen 8. maddesinde yer alan katalog suçların, kapsamının genişletilmesi gerektiği kanısına varmak mümkündür. 8. maddenin dışında kalan suçlar, Anayasa ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu gibi Kanunlar çerçevesinde erişime engellenebilmektedir. Bu nedenle, 5651 sayılı Kanunda yer almayan suçlar için, genel kanun hükümlerine göre karar verilmekte ve internetin sahip olduğu özgürlükçü yapı, onun doğasına özgü belirlenen özel hükümler yerine, genel hükümler çerçevesinde gereğinden fazla sınırlandırılabilir. İnternet gazeteleri arasında oldukça sık rastlayabileceğimiz haksız rekabet suçunun da, katalog suçlar kısmına dâhil edilmesi mümkündür.

Yine, internet gazeteleri üzerinden işlenebilecek, Cumhurbaşkanına hakaret, Türklüğü, Devletin kurum ve organlarını aşağılama, terör örgütü propagandası yapma, halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama gibi suçlar erişime engellenbilecek suçlar arasında yer almamaktadır (Atamer, 2008: 182). Bu suçların da 8. maddede yer alan suçlar arasına eklenmesi mümkündür. Ayrıca, *içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesini* düzenleyen, 9. maddenin kapsamı içerisine girse dahi, Kanunda sınırları tam olarak ifade edilmeyen fiiller yer almaktadır. 9. maddede, kişilik haklarının ihlâl edildiğini iddia eden ifadesi kullanılmaktadır. Peki, bu ihlâlin içeriğine hangi fiiller girmektedir? Telif haklarının ihlâli, hakaret ve sövme gibi nefret suçları, şiddete yönlendiren içerik, kişinin şeref ve haysiyetinin ihlâli gibi, fiilleri çeşitlendirmek mümkündür. İfade hürriyeti ile kişilik haklarının korunması arasındaki dengenin sağlanabilmesi için, bu fiiller daha net bir şekilde sınırlandırılmalıdır.

4) Erişim ve yer sağlayıcılara ilişkin olarak, *Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*'in 14. maddesinde,

“erişim ve yer sağlayıcılarının tanıtıcı bilgilerini internet sayfalarında, kullanıcıların doğrudan ulaşabileceği şekilde, iletişim başlığı altında doğru, eksiksiz ve güncel olarak bulundurmaları gerektiği ve bu sağlayıcıların gerçek kişi olması hâlinde adı ve soyadını, tüzel kişi olması hâlinde ise unvanı ve sorumlu kişileri, vergi kimlik numarasını veya ticaret sicil numarasını, yerleşim yerini, tüzel kişi ise merkezinin bulunduğu yeri, elektronik iletişim adresi ve telefon numarasını, yetkili denetim merciiine ilişkin bilgileri” belirtmeleri gerektiği hükmü yer almaktadır.

İnternet gazetelerinin de tüzel kişi olarak, 5651 sayılı Kanunun 3. maddesinde yer alan *bilgilendirme yükümlülüğü* çerçevesinde, yönetmeliğin 14. maddesine uygun olarak kullanıcılarını bilgilendirmeleri gerekmektedir. Ayrıca internet gazetelerine yönelik olarak 5651 sayılı Kanunda, 5187 sayılı Yeni Basın Kanunu'nda (m. 5) olduğu gibi, haber sitelerinde sorumlu müdür bulundurma gerekliliğinden ve sorumlu müdür olma şartlarından bahsedilmemektedir. Bu 5651 sayılı

Kanunda büyük bir yasal boşluk yaratmaktadır ve bu boşluğun giderilmesi gerekmektedir. İnternet gazetelerinin, yukarıdaki bilgilere ek olarak, künyelerinde yer vermeleri gereken bilgiler, sorumlu müdür, site sahibi, temsilcisi, yer sağlayıcı ve adresi, ticarî ünvanı, işyeri adresi, sosyal medya sorumlusu, okur temsilcisi, bilgi işlem ve teknik, hukuk danışmanı vs. özel olarak düzenlenmelidir. 5651 sayılı Kanunda, bu bilgilerin net olarak düzenlenmemesi, suç içerikli yayın karşısında, sorumluların belirlenmesi noktasında karışıklığa neden olabilmektedir. İnternet gazetelerine yönelik olarak 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 4. maddesinde olduğu gibi, zorunlu bilgiler (impressum yükümlülüğü) maddesinin 5651 sayılı Kanunda düzenlenmemesi ve içerik ve yer sağlayıcının Basın Kanunundaki düzenlemelerden yola çıkarak, burada kimi ifade ettiğinin açıklanmaması belirsizliğe yol açmaktadır. Herhangi bir suç nedeniyle, içerik sağlayıcıya ulaşamaması ya da içerik sağlayıcının belirtilmemesi, içeriği kontrol etmekten yükümlü olmayan yer sağlayıcıya gidilmesine sebep olacaktır ki, yer sağlayıcının da aynı şekilde kimi ifade ettiğinin açıklanması gerekmektedir. Bu konuda yasal boşluk doldurulmalıdır.

5) 5651 sayılı Kanunda erişimi engelleme kararı, bir yaptırım (ceza) değil, tedbir niteliğindedir ve engelleme kararı mahkemenin hükmü sonucunda değil, suç şüphesi nedeniyle hüküm verilmeden önce uygulanmaktadır (Atamer, 2008: 181). Suç içerikli yayının, mahkemenin hükmüne kadar yayında kalması hatalı olacağından karar mantıklıdır. Ancak bu karar, olası keyfi uygulamaları ortaya çıkarabilmektedir. 5187 sayılı Basın Kanunu ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun nasıl ki, yazılı ve elektronik basına yönelik olarak ayrıntılı düzenlemeler içeriyorsa, internet gazeteciliğine yönelik olarak da detaylı bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir.

Ayrıca 5651 sayılı Kanun çerçevesinde internet gazeteleri için, yukarıda önerilen düzenlemeler karşısında, yapılması önerilen diğer bir seçenek de, internet gazetelerinin, süreli yayınlara ve süreli yayınların bir türü olan basılı gazetelere yönelik olarak ayrıntılı düzenlemeler içeren, 5187 sayılı Kanun kapsamına alınması ve detaylı bir şekilde düzenlenmesidir.

5. Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (2014)

İnternet gazeteleri ve gazetecilerine yönelik olarak önemli bir çalışma, 10.2.2014 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından kararlaştırılan, *Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı* adıyla 12.3.2014 tarihinde TBMM'ye sunulmuş, fakat Meclis'te kabul edilmemiştir.

Tasarı, 5953 sayılı Basın-İş Kanununda yer alan gazeteci tanımına, internet gazetecilerini de dâhil ediyor ve internet haber sitelerini 5187 sayılı Basın Kanunu kapsamına alarak, süreli yayın olarak nitelendiriyordu. Böylece süreli yayınlara ilişkin hükümler, internet siteleri için de geçerli olacak ve internet siteleri ve gazetecileri yazılı basında olduğu gibi, sorumluluk anlayışı içerisinde, belirlenen hükümlere göre daha sert şartlarda çalışacaklardı. İnternet siteleri künye bilgilerini bulundurmamak zorunda kalacak ve herhangi bir hakkın ihlâlinde mağduriyet ortadan kalkacak, sorumlular kolayca belirlenebilecekti. Böylece, statü belirsizliği de ortadan kalkacaktı. Ayrıca tasarı, haber sitelerinin, beyanname verilmesi, beyannamenin incelenmesi, süreli yayın sahibinin hakkını kaybetmesi, teslim ve muhafaza yükümlülüğü, cevap ve düzeltme hakkı, dava süreleri, cezaî sorumluluk, hukukî sorumluluk, görevli mahkemeler ve yargılama usulü, resmî ilân ve reklâm hakkını ve verilen haklara ve Kanun hükümlerine uyulmaması hâlinde uygulanacak cezaî ve hukukî müeyyideleri belirlemiştir. Haber sitelerine beyanname verme yükümlülüğü getirildiği gibi, bu haber siteleri internet ortamında yayın yapacakları için, aynı zamanda 5651 sayılı Kanunun içerik sağlayıcılara ve yer sağlayıcılara yüklemiş olduğu yükümlülükler kapsamına alınmışlardır (Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Kanun Tasarısı, 2014). Tasarı, internet gazetelerinin ve gazetecilerinin, çözümü belirsiz olan sorularına cevap getirecek nitelikte olmasına rağmen kabul edilmemiştir. Yapılacak düzenlemede, Meclis'e sunulan bu tasarıdan da yararlanmak mümkündür. Ancak tasarıdaki tespit edilen eksikliklerle ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

Kanun tasarısı ile internet gazeteleri 5187 sayılı Yeni Basın Kanununa, internet gazetecileri ise 5953 sayılı Basın İş Kanununa dâhil edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu Kanun tasarısı, internet haber siteleri ile ilgili bugüne kadar yapılan en kapsamlı düzenleme olmuştur (Taneri ve Turan, 2015, s. 159-176).

Tasarı ile 13.6.1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan, *haber ve fotoğraf ajanslarında* ibaresi *haber ve fotoğraf ajansları ve 5187 sayılı Basın Kanununa tâbî internet haber sitelerinde* olarak değiştirilmiştir.

Bu düzenleme incelendiğinde, yapılan haber sitesi tanımına net bir sınırlama getirilmediği ve tanımın haber siteleri dışında, yorum niteliğinde sürekli paylaşımda bulunan siteleri de kapsayabileceği anlaşılmaktadır. Bundan sonra, internet gazeteciliğine yönelik yapılacak düzenlemede, bu durum dikkate alınmalı ve haber sitelerini diğer sitelerden ayıracak kesin kriterler belirlenmelidir.

Bu, her internet sitesinin haber sitesi kapsamına girmemesi ve kişisel siteler ile blogların haber sitelerinden ayrı tutulması için büyük bir gerekliliktir (Taneri ve Turan, 2015: 159-176).

Ayrıca Kanun taslağında belirtildiği gibi, yapılan değişiklik ile 5187 sayılı Kanunun 4. maddesine 3. fıkra eklenmiş ve yayımlanan her haberin, içerik sağlayıcısının tespiti ve internet ortamında yayımlanması ifade hürriyetinin kısıtlanmasına yol açacağından, içerik sağlayıcının zorunlu bilgiler kapsamında yer almasına gerek görülmemiştir. Ancak bu durum karışıklığa sebebiyet verecektir. Haber sitelerinde, servis sağlayıcılar yer sağladığı içeriği kontrol etmekle yükümlü değildir ve bu sorumluluk içerik sağlayıcıya aittir. Ancak, 5651 sayılı Kanunun 8. ve 9. maddelerine göre durumdan haberdar edilmesi hâlinde, yer sağlayıcı suça müdahale edebilmektedir. Böyle bir uygulama ile içerik sağlayıcının haber sitesinin künyesinde bilgilerine yer verilmemesi, suç içerikli haber nedeniyle yer sağlayıcıya gidilmesine neden olacaktır. Yer sağlayıcının da sürekli güncellenen haber sitelerindeki,

her yer sağladığı içeriği kontrol etmesi imkânsız olduğundan yine yasal bir boşluk oluşacaktır. Bu konudaki düzenlemenin de tekrar ele alınması gerekmektedir.

Yine Kanun tasarısında 5187 sayılı Kanunun 9. maddesine eklenecek hükümde, 5651 sayılı Kanunun 8. maddesinde yer alan suçlardan birinin veya daha fazlasının ortaya çıkması hâlinde veya yer sağlayıcılık mevzuatına aykırılık durumunda internet haber siteleri için sağlanan hakların kaldırılacağı belirtilmiştir. Ancak Türk Ceza Kanunda da yer alan bu Katalog Suçlardan, sadece birinin haberde ortaya çıkması durumunda erişimin engellenmesi gerekmektedir. Suçlar hakkında yeterli şüphe bulunması ise şarttır. 9. maddede yer alan kişilik haklarının ihlâli ifadesi ise muğlaktır ve basın hürriyetine aykırıdır (Taneri ve Turan, 2015: 159-176). Basın hürriyeti ile kişilik hakkı arasında dengenin sağlanması gerekmektedir. Bu konuda da düzenleme yapılmalıdır.

Ayrıca 5187 sayılı Kanunun 9. maddesine eklenecek hükümde, bir yargı kararı olmadan TİB ve Başkanlığın gerekli görmesi hâlinde, internet haber sitelerinin basın kartına ilişkin haklarını ortadan kaldırılabileceğinden ve resmî ilân ve reklâmlarından mahrum bırakılabileceğinden bahsedilmektedir. Ancak bu gibi yaptırımların AB müktesebatı ve temel haklar göz önüne alınarak yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2014, 10).

6. İnternet Gazeteciliğinde Cevap ve Düzeltme Hakkı

İnternet gazetelerinde ortaya çıkan ihlâllerin önlenmesi noktasında, yapılması gerekenlerden biri cevap ve düzeltme hakkının düzenlenmesidir. Cevap ve düzeltme hakkı, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda, *cevap ve düzeltme hakkı yerine, içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi (m. 9)* ile güvence altına alınmıştır. 5651 sayılı Kanunun 9. maddesinin kenar başlığı, *içeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı* iken, 6.2.2014 tarih ve 6518 sayılı Kanunun 93'üncü maddesiyle değiştirilmiş ve madde kenar başlığı, *içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi* olmuştur.

Bir tanıma göre, cevap ve düzeltme hakkı, "*basın-yayın yoluyla kişiler hakkında gerçeğe aykırı yayın yapılması veya kişinin şeref ve haysiyetinin ihlâl edilmesi halinde aynı basın-yayın organında aynı şartlarda açıklama yapma ve savunma yapma imkânı veren bir temel hak'tır*" (Çiftci, 2009: 2). İnternet ortamına özgü bir tanım yapmak gerekirse, cevap ve düzeltme hakkı, internet yoluyla yapılan yayınlar üzerine hakları haleldar olan kişilerin, belli şartlar dâhilinde kullandıkları ve kişiye suç niteliğindeki içeriğin yayından çıkarılması ve erişime engellenmesi imkânını ücretsiz olarak sağlayan bir haktır (Güzel, 2010: 23). Burada, Güzel'in tanımında yer alan *cevap hakkı* ifadesi çıkarılarak, yerine *erişime engellenmesi* ifadesi eklenmiştir. Nitekim 9. maddenin başlığı *içeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı* iken 6518 sayılı Kanununun 93. maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Anayasanın Kişinin Hakları ve Ödevleri başlıklı ikinci bölümünde 32. madde ile cevap ve düzeltme hakkı düzenlenmiş ve cevap ve düzeltme hakkının kullanılması için iki şarttan birinin meydana gelmesi gerektiği belirtilmiştir. 32. maddeye göre bu hak,

"... ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir. Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir."

Ancak, yalnızca internet ortamına mahsus olarak, cevap ve düzeltme hakkı niteliğinde, içeriğin yayından çıkarılmasını ve erişimin engellenmesi hakkını düzenleyen 5651 sayılı Kanununun 9. maddesinde hem hakkın kullanılabilmesi için, Anayasada gerekli görülen iki şarta yer verilmemiş hem de bu iki şarttan daha geniş bir ifade olan, kişilik hakları kullanılmıştır. Kişilik hakları, içerisinde birçok hakkı barındırmaktadır ve Anayasanın 32. maddesinde yer alan iki kişilik hakkindan, daha fazla hak yelpazesini işaret etmektedir.

Ancak, Anayasanın temel alınması ve kanunların da bu ana metne uygun olması gerektiğinden kişilik hakları ifadesinden, Anayasanın getirmiş olduğu iki şart anlaşılmalıdır (Çiftci, 2009: 4). Normlar hiyerarşisine göre, kanunlar Anayasa'ya aykırı olamaz (Anayasa m. 11). Bu durumda 5651 sayılı Kanunun 6518 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce, *cevap hakkını* düzenleyen ve *kişilik hakkı* ibaresini öngörmüş olan 9. maddenin 1. fıkrasının, Anayasanın 32. maddesine aykırılığı söz konusuydu. Çünkü Anayasa madde 32'de *kişilik hakkı* kavramı değil, *şeref ve haysiyet* kavramı öngörülmüştür. Ancak bu aykırılığın, 2014 yılında 5651 sayılı Kanunun 9. maddesinde, *içeriğın yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi* şeklinde yapılan değişiklikten sonra da sürdüğünü söylemek mümkündür. Nitekim, 5651 sayılı Kanunda, internet kullanıcılarına ayrıca bir cevap ve düzeltme hakkı tanınmamıştır ve 9. madde hükmü hâlâ bir tür cevap ve düzeltme hakkı niteliğindedir.

Kişilik hakkı derken, bunu sadece şeref ve haysiyete dokunma ile sınırlandırmann, düzenlemenin lâfzına ve ruhuna aykırı olacağını söylemek mümkündür (Güzel, 2010: 118). Ancak böyle bir durumda, aradaki çelişkinin düzeltilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, 5651 sayılı Kanunun 9. maddesinin, *içeriğın yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi* kenar başlığına, 6518 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önce, *düzeltilme* ibaresinin eklenmesi beklenirken, tam tersine *cevap* ibaresi de başlıktan çıkarılmıştır. Cevap ve düzeltme hakkının, ayrı bir hak olarak kanunda düzenlenmesi gerekmektedir. Böylece, kişiler için internet üzerinden alternatif bir yol daha uygulamaya konulacak ve yukarıda bahsedilen çelişki ortadan kalkacaktır.

7. İnternet Gazetelerinde Çalışanlar: İnternet Gazetecisi ve Hakları

İnternet gazeteciliği ile birlikte, gazetecilik mesleği büyük bir değişim geçirmiş, gazetecilerin görev tanımı bulanıklaşmıştır. Haber üretim sürecinin bir tarafında gazeteciler, bir tarafında da toplum vardır. Bu nedenle, kimin gazeteci olduğunun tartışıldığı günümüzde, gazeteci tanımının, güncellenerek, internet ve yeni medyanın getirmiş olduğu değişimler de göze alınarak, tekrar yapılması gerekmektedir.

Gazetecilik adı altında medya sektöründe çok sayıda yeni iş tanımı gelişmiş, yeni medya ve dijital medya ile unvan ve sıfatlar çeşitlenmiş ve artmıştır. Basın İş Kanununda tanımlanan gazetecilik mesleği, tarif olarak yetersiz kalmaktadır (Şahin ve Avşar, 2016: 120). İnternet gazetecilerinin, yasal haklara kavuşturulması büyük bir gerekliliktir ve internet gazetecileri, gazetecilere geniş sosyal ve ekonomik haklar tanıyan, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 1. maddesindeki gazeteci tanımına henüz dâhil edilmemişlerdir. Bu nedenle, birçok haklarından mahrum bırakılmaktadırlarⁱⁱⁱ.

5953 sayılı Kanunun 1. maddesinde;

“bu Kanun hükümleri Türkiye’de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki “işçi” tarifi şümulü haricinde kalan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu Kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir” hükmü yer almaktadır.

Türkiye’de internet gazeteciliğinin başlamasının üzerinden 23 yıl geçmesine rağmen, internet gazetecileri bu kanun kapsamına alınmamakta ve bu yüzden de Basın-İş Kanununun gazeteciler (fikir işçileri) için getirdiği haklarından tam olarak yararlanamamaktadırlar. İnternet gazetecileri, devlet memuru olmadıkları için 657 sayılı Devlet Memuru Kanununa göre çalıştırılmazlar. İnternet gazetecilerinin 5953 Nolu Basın-İş kanununa tâbi olduklarını öngören açık bir hüküm mevzuatta yer almamaktadır. Geriye ise sadece 4857 Nolu İş Kanunu kalmaktadır. Ancak bu Kanun, beden ve kol gücüyle çalışanları kapsamaktadır. Bu nedenle internet gazetecileri için mevzuatta düzenleme yapılması gerekmektedir.

Ayrıca 5953 sayılı Basın-İş Kanununa göre gazeteci sayılmayan internet gazetecilerinin, gazeteci olarak kabul edildikleri yönünde Yargıtay kararı mevcuttur. Ortadaki çelişkinin kaldırılması için, 5953 sayılı Kanunda değişikliğe gidilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda Yargıtay 22. HD. 18.12.2017 tarih ve E. 2017/43471 K. 2017/28825 kararı bu duruma örnek olarak verilebilir. Kararda, Türkiye’de

GSM telefon işletmeciliği faaliyeti gösteren davalı şirketin, bir internet sitesi üzerinden gösterdiği gazetecilik faaliyetinde, editör olarak çalışan davacı işçinin çalışmaları, Basın-İş Kanunu kapsamında değerlendirilmiştir (Yargıtay, 2018: 355-357).

Sadece internet gazetecileri değil, 5953 sayılı Basın-İş Kanununun dışında çalıştırılan tüm gazeteciler haklarından mahrum bırakılmaktadırlar. Bu nedenle güncellenecek Kanun, 5953 sayılı Basın-İş Kanunu'nun dışında çalıştırılan tüm gazetecileri, gerek 4857 sayılı İş Kanununa göre çalıştırılanları, gerek serbest gazetecileri ve gerekse internet gazetecilerini kapsamalıdır. Ancak 5953 sayılı Basın-İş Kanunu hükümleri, Kanunun 2. maddesinde belirtilen kurumlarda çalışan memur ve hizmetliler için uygulanamaz. 2. maddede, *“Birinci maddenin şümülü dâhilinde bulunup da Devlet, vilayet ve belediyeler ve İktisadi Devlet Teşekkül ve müesseseleriyle sermayesinin yarısından fazlası bu teşekküllere ait şirketlerde istihdam edilen memur ve hizmetliler hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz”* hükmü öngörülmüştür.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 5953 sayılı Basın-İş Kanunu'nun aksine, gazeteci tanımına internet gazetecilerini de eklemiştir. Yapılacak düzenleme de bu kapsamda gerçekleştirilmelidir. Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'ne göre;

“düzenli bir şekilde, günlük yahut süreli bir yazılı, görüntülü, sesli elektronik veya dijital basın ve yayın organında, kadrolu, sözleşmeli ya da telif karşılığı, haber alma, işleme, iletme veya görüş, fikir belirtme görevi üstlenen ve asıl işi ile başlıca geçim kaynağı bu olup, çalıştığı işletme ile ilgili yasalar karşısındaki konumu bu tanıma uygun olanlar gazetecidir. Basın ve yayın alanındaki her işletme, çalıştırdıkları gazetecileri, yasaların gazetecilere tanıdığı haklardan yararlandırmak zorundadır.”

Bununla birlikte internet gazetecileri, 5953 sayılı Basın-İş Kanunu'nun kapsamı dışında, haklarından yoksun bir şekilde çalıştırıldıkları için, gazetecilik mesleğinin en önemli getirilerinden biri olan, sarı basın kartını alamamaktadırlar. Çünkü bir internet gazetecisinin sarı basın kartı alabilmesi için, Basın Kartı Yönetmeliğinde, *Basın Kartı Verilecek Kişilerde Aranan Şartlar* madde kenar başlığı

ile düzenlenen 6. maddesine göre, şartlardan biri olan “5953 sayılı Basın-İş Kanunu hükümlerine uygun sözleşme yapmış olması” gerekmektedir. Bu nedenle de gazeteciler, resmî basın toplantılarının takip edilmesinde zorluklar yaşamaktadırlar. İnternet gazeteleri dışında çalışan, gazetecilik eğitimi almamış ve bu alanda deneyimli olmayan kişilerin, yeni yapılacak olan gazeteci tanımına dâhil edilmeleri büyük sorunlar getirecektir. Her meslekte olduğu gibi, gazetecilik mesleğinin de icra edilebilmesi için, bu mesleğin gerektirdiği şartların sağlanması zorunludur. Dijital gelişmelerin sağladığı yeni imkânlarla habercilik yaptığını savunanlar, aslen gazeteci değillerdir.

İnternet gazetecilerinin, gazeteci statüsüne alınıp, gazetecilik mesleğine tanınmış olan sosyal ve ekonomik haklardan yararlanabilmeleri için, 5953 sayılı Basın-İş Kanunu'nun 1. maddesindeki gazeteci tanımına dâhil edilmeleri gerekmektedir. Bu Kanunun güncellenmesi amacıyla, Hükümet kanadında çalışmalar yapılmaktadır. 25 Eylül 2014'de Ankara'da Basın İş Kanunu 1. Çalıştayı düzenlenmiş (T.C. Başbakanlık Basın Yayın Ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 2014a), ikinci Çalıştay ise 6-7 Kasım 2014 tarihinde Erzurum'da gerçekleşmiştir (T.C. Başbakanlık Basın Yayın Ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 2014b). Üçüncü Çalıştay'ın ise, İstanbul'da düzenleneceği duyurulmuş (Şahin ve Avşar, 2016: 133) ancak henüz gerçekleştirilmemiştir.

Ayrıca, internet gazetecileri 5953 sayılı Basın İş Kanunundaki gazeteci tanımına dâhil edilseler bile, yurt dışındaki bir basın kuruluşu için Türkiye'de çalışan, Türk internet gazetecilerine yönelik bir başka sorun, Basın İş Kanunu'nun 1. maddesindeki gazeteci tanımında yer alan, bir kişinin gazeteci sayılabilmesi için “Türkiye'de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında” çalışıyor olması hükmüdür. Bu normal gazeteciler için de sıkıntılı bir durumdur. Bunun için de yasal olarak bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Ancak Basın Kartı Yönetmeliği'nde bu kişiler için basın kartı alma hakkı düzenlenmiştir. *Basın Kartının Niteliği* madde kenar başlıklı 4. maddenin a fıkrasında, “basın kartı, yerli basın- yayın kuruluşlarının Türk uyruklu sahip ve mensuplarına, yabancı basın-

yayın organlarının Türk uyruklu mensuplarına ve bu Yönetmelikte sayılan kamu kurum ve kuruluşlarının devlet enformasyon hizmetlerinde çalışan personeline verilen resmî nitelikte bir kimlik belgesidir” denilmiştir.

Sonuç

Çalışma sürecinde ilk olarak, internet gazeteleri üzerinden işlenen etik ihlâllere ilişkin, denetim mekanizmalarının eksik olduğu kanısına varılmıştır. Etik ilke ve standartlara uyulması çerçevesinde, internet gazetelerinin, gazetecilerinin ve kullanıcılarının, basın topluma karşı sorumlu olduğu anlayışını ileri süren *toplumsal sorumluluk kuramı* ve toplumun da basına karşı sorumlu olduğu ve buna yönelik olarak bir takım medya becerilerini geliştirmeleri gerektiği anlayışını ileri süren *medya yetkinliği kuramı* kapsamında hareket etmeleri gerektiği ileri sürülmüştür.

Gazetecilik etiğinin kapsamı genişlemiştir ve var olan meslekî ilke ve standartlar, internet gazetelerinin denetiminde yeterli değildir. İnternet gazeteciliğine özgü, yeni meslekî ilke ve kuralların belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda gazeteciler, kamusal bir görevi icra ettikleri için, hem internet etik kurallarına hem de belirlenecek internet gazeteciliği etik kurallarına göre hareket etmelidirler.

Ayrıca dürüstlük ilkesi, doğruluk veya güven ilkesi gibi genel ilkeler çerçevesinde, 1988 yılında kurulan Basın Konseyi tarafından, aynı yılda kabul edilen Basın Konseyi Sözleşmesi ile internet gazetecilerinin de Basın Meslek İlkelerine uymaları gerektiği öngörülmüştür. Aynı şekilde, internet gazetecileri, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından 19 Ocak 2015'de kabul edilen Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'ne de uymakla yükümlüdürler. Ancak bu etik ilke ve kurallar, ihlâllerin önüne geçmede yeterli olmamaktadır. Gazetecilerin yanında, internetin sunduğu yeni özellikler ve kullanıcılar da göz önünde bulundurularak, internet gazeteciliğine özgü ayrıntılı ve kapsamlı meslekî etik ilke ve standartlar belirlenmelidir. Aynı zamanda, haber sitelerinde bağımsız ve alanında uzman okur temsilcilerine yer verilmesi ve kullanıcıların aktif olduğu bu ortamda, onların görüş ve fikirlerine değer verildiğinin gösterilmesi gerekmektedir. Yine internet haber

siteleri, haber sitesinde ve haber sitesinin bağlantılı sosyal medya hesaplarında yer alan kullanıcı yorumlarına ilişkin olarak, özdenetimi sağlayacak profesyonel kişileri bünyelerinde barındırmalıdır. İnternet gazeteciliğine ilişkin belirlenecek ilke ve standartlarda, sosyal medyanın internet gazeteciliğine olan etkisi ve haber kaynağı olarak kullanılması da dikkate alınmalıdır. Bu anlamda oluşabilecek tüm tehlikelerin önüne geçilmesi sağlanmalıdır.

Çalışmada, ikinci olarak internet gazeteleri üzerinden işlenen ihlallere yönelik, mevcut yasal düzenlemelerin yeterli olmadığı kanısına varılmıştır. Aslında, internet ortamındaki yayınlara ilişkin olarak yürürlükte olan 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun incelendiğinde, genel olarak internetle ilgili hükümler dışında, internet gazetelerini ve internet gazetecilerini düzenleyen herhangi bir hükümle karşılaşmamaktadır. Bu anlamda büyük bir yasal boşluğun olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bu durum şaşırtıcıdır. Çünkü internet diğer kitle iletişim araçlarıyla kıyaslandığında, daha serbest bir ortamdır ve suç işleme potansiyeli yüksektir. Hem de internet gazeteleri, kamusal bir görevi icra etmektedirler. Bu nedenlerle acilen bu boşluğun doldurulması gerekmektedir. Bu kapsamda, 2014 yılında Meclis'e sunulan Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı da Meclis'in gündeminde beklemektedir ve bu tasarı, internet gazeteciliği alanında yapılan ilk düzenlemedir. Tasarı, internet gazeteciliğine ilişkin hükümleri, 5187 sayılı Kanunun kapsamına almaktadır. İnternet gazeteciliğine özgü olarak gerekli hükümlerin ya 5651 sayılı Kanuna ya da 5187 sayılı Basın Kanunu'na getirilmesi gerekmektedir. Elbette internet gazeteciliğine özgü ayrı bir yasal düzenlemenin yapılması da mümkündür. Bu düzenlemelerde ise, hem çalışmada sayılan yasal düzenleme önerileri hem de yukarıda sayılan eksikliklerin düzeltilmesi şartıyla, 2014 yılında Meclis'e sunulan Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı dikkate alınmalıdır. Ayrıca yeni düzenlemede, internet haber sitelerinin süreli yayın olduğu da belirtilmelidir. Bu konuyla ilgili, diğer kanunlarda da gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

İnternet gazetecileri de, taslaktaki gibi 5953 sayılı Basın-İş Kanunundaki gazeteci tanımına dâhil edilerek, yasal haklarına kavuşturulmalıdırlar. Böylece, internet gazetecileri sarı basın kartı alabilecek ve gazeteci ile gazeteci olmayan arasındaki fark ortadan kalkacaktır.

Ezcümle, giderek gelişen ve yaygınlaşan internet gazeteciliğinin, artık hukukun düzenlenmesi gerekmektedir. Bu hususta, ya interneti düzenleyen 5651 sayılı Kanunda ya da 5187 sayılı Basın Kanununda ve 5953 sayılı Basın-İş Kanununda aşağıdaki bakımlardan düzenlemeler yapılmalı ve hukuktaki boşluklar giderilmelidir.

1)5651 sayılı Kanunda ya da 5187 sayılı Basın Kanununda düzenlenmesi gereken hususlar: İnternet gazeteciliğinin tanımları (m. 2), zorunlu bilgileri bulundurma yükümlülüğü (impressum yükümlülüğü yani künye bilgileri) (m. 4), sorumlu müdür (m. 5), internet gazetesinin sahipliği (m. 6), beyanname verilmesi (m. 7), teslim yükümlülüğü (m. 10), cezaî sorumluluk (m. 11), hukukî sorumluluk (m. 13), haber kaynağı (m. 12), düzeltme ve cevap hakkı (m. 14), cinsel saldırı, cinayet ve intihara özendirme (m. 20), kimliğin açıklanmaması (m. 21), yeniden yayım (m. 24), dava süreleri ve görevli mahkemeler (m. 26, 27).

2) 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunda yapılması gereken düzenlemeler: İnternet gazetecilerinin de fikir işçisi olduğunun tanım olarak yer alması (m. 1), bildirim yükümlülüğü (m. 3), yazılı mukavele şartı ve terfi (m. 4), tecrübe müddeti (m. 10), akdin internet gazetecisi ve işveren tarafından fesih hâlleri (m. 6, 7, 8, 11, 12), rekabet memnuiyeti (m. 13), ücret (m. 14), kıdem tazminatı (m. 6, 11), mukavele dışı yazılar (m. 15), askerlikte ve gebelikte ücret (m. 16), mahkûmiyet hâlinde ve yayının tatili hâlinde ücret (m. 17), ölüm tazminatı (m. 18), haftalık ve yıllık izinler (m. 19, 21), fazla mesailer.

Sonnotlar

¹Gerçek anlamdaki isim dışında, kişinin ve ailesinin toplum içinde tanınmasına yol açacak ün, arma, rozet, simge, takma isim, lâkap, kısaltılmış veya temsili adları da kapsamaktadır

(Tüfek, 2006, s. 45). Ancak takma isim için hak sahibi olduğunu iddia eden kişinin o adla tanınmış olduğunun tespit edilmesi gerekir. (Helvacı, 2001, s. 75).

ⁱⁱİnternet gazeteciliğinde yaşanan ticarî kaygı sorunu, rekabet sorunu, hız, zaman baskısı ve editöryal kontrol gibi temel sorunlar, haberin temel ilkelerinden olan gerçeklik ve güncellik ilkelerinin, diğer kitle iletişim araçlarında yapılan gazeteciliğe göre daha çok ihlâl edilmesine sebep olmaktadır.

ⁱⁱⁱ5953 sayılı Basın-İş Kanununda, yazılı mukavele ve terfi esası, feshin ihbarı, akdin işveren tarafından feshi ve kıdem tazminatı, akdin gazeteci tarafından feshi, tecrübe müddeti, ihbar mühletini beklemeksizin fesih hakkı ve tazminat, akdin tatbik edilmediği hâllerde fesih, rekabet memnuiyeti, ücret, mukavele dışı yazılar, askerlikte ve gebelikte ücret, mahkûmiyet veya yayının tatili hâlinde ücret, ölüm tazminatı, haftalık izin, yıllık ücretli izin, kazançların azaltılamayacağı, çalışma müddeti ve fazla mesai hakları düzenlenmektedir.

Kaynakça

- Alver, F. (2006). Medya Yetkinliğinin Kuramsal Temelleri. *Kilad Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*. 7, 9-26. Web:http://kilad.kocaeli.edu.tr/?sayfa=eser_bilgileri&eserid=4, 12 Aralık 2017.
- Atamer, İ. (2008). İnternet Yasakları: Mevcut Durum., M. Akgül, E. Derman, U. Çağlayan ve A. Özgüt. (Editörler). *İnet-Tr'08: XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri*, Ankara.
- Çiftci, A. (2009). İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda Cevap ve Düzeltme Hakkı., M. Akgül, E. Derman, U. Çağlayan, A. Özgüt. (Editörler). *İnet-tr'09: XIV. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri*, Ankara.
- Dönmezer, S., Bayraktar, K. (2013). *Basın Hukuku*. (5. Baskı). İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Eren, F. (1986). Basında Hukukî Sorumluluk. *Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yükseköğretim-Türk Basınının Sorunları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Ankara.
- Erol, G. (2012). *İletişim ve Etik*. (1. Baskı). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Günaydın, B. (2010). *İnternet Yayıncılığı ve İfade Özgürlüğü: 5651 Sayılı Kanun ve İlgili Mevzuat*. (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Gürcan, H. İ. (1999). *Sanal gazetecilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güzel, A. (2010). *Cevap ve Düzeltme Hakkı*. (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

- Helvacı, S. (2001). *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Haklarını Koruyucu Davalar*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
- İçel, K. (2017). *Kitle İletişim Hukuku*. (12. Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.
- McLuhan, M., Fiore, Q. (2012). *Medya Mesajı, Medya Masajıdır McLuhan'ın İzinde Medyayı Anlama Kılavuzu*. (Çev. İ. Haydaroğlu, Yay. Haz. J. Agel). İstanbul: Media Cat Yayınları. (Eserin orijinali 1967' de yayımlandı).
- Şahin, M., Avşar, Z. (2016). Basın İş Kanunu, Sorunlar ve Güncelleme Tartışmaları. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 6(2), 113-138.
- Taneri, E., Turan, Y. (2015). İnternet Haber Sitelerinin Özel Düzenlenmesi ve Hukukî Sorunlar. *GSI Articleletter.Part 12*, 159-176. http://www.goksusafiisik.av.tr/Articleletter/2015_Summer/GSI_Articleletter_2015_Summer_Article12.pdf, 22 Aralık 2017.
- TBMM. (2014). *Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ve Adalet Komisyonu Raporları (1/893)*, 3-44. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=152090, 22 Mart 2017.
- T.C. Başbakanlık Basın Yayın Ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (2014a). *Basın İş Kanunu 1. Çalışmayı Düzenlendi*. http://www.byegm.gov.tr/test_byegm/faaliyet/basin-is-kanunu-1.calistayi/68104, 10 Aralık 2017.
- T.C. Başbakanlık Basın Yayın Ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (2014b). *Basın İş Kanunu 2. Çalışmayı Erzurum'da Yapıldı*. http://www.byegm.gov.tr/test_byegm/faaliyet/basin-is-kanunu-2.-calistayi-tamamlandi/71838, 10 Aralık 2017.
- Tüfek, Ö. F. (2006). *Basın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Bu İhlale Karşı Özel Hukuk, Ceza Hukuku ve İ.H.A.S. Koruması*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Uzun, R. (2007). *İletişim Etiği: Sorunlar ve Sorumluluklar*. (1. Baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Yargıtay. (2018). 22. HD., 18.12.2017, E. 2017/43471, K. 2017/28825. *Yargıtay Kararları Dergisi*. 44(2), Ankara: Yargıtay Yayınları, 355-357.
- Yılmaz, Y. (2015). *Medya Kuramları, Siyasal Sistemler ve Tarihi Değişimler Işığında Türkiye'de Gazetecilik Mesleği*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- 12.3.2014 tarihli Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı.